

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

ETSK:N 534. TÄYSISTUNTO – UUDEN TOIMIKAUDEN AVAUSISTUNTO, 18.4.2018–19.4.2018

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin rahoitus”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2018/C 262/01)

Esittelijä: **Anne DEMELENNE**

Komitean täysistunnon päätös	15.2.2018
Oikeusperusta	työjärjestyksen 29 artiklan 2 kohta oma-aloitteinen lausunto
Vastaava erityisjaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	26.3.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	19.4.2018
Täysistunnon nro	534
Äänestystulos	155/3/4
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin (jäljempänä ”sosiaalinen pilari”) periaatteita ja sen täytäntöönpanon välttämättömyyttä sekä kestävän kehityksen Agenda 2030:n toteuttamista tulisi pitää yhtenä ohjenuorista neuvoteltaessa EU:n seuraavasta, vuoden 2020 jälkeisestä monivuotisesta rahoituskehystä.

1.2 Sosiaalisen pilarin toteuttaminen edellyttää jäsenvaltioissa tehtäviä parannuksia. Pilarin yhteydessä laadittu sosiaalindikaattorien tulostaulu osoittaa, että eri puolilla EU:ta on puutteita ja huomattavia eroja. Puutteiden korjaaminen edellyttää sitoutumista kaikilta tasoilta, myös jäsenvaltioilta, työmarkkinaosapuolilta ja kansalaisyhteiskunnalta. Lisäksi se edellyttää vankkaa budjettipohjaa, investointeja ja juoksevien menojen kattamista. On syytä pohtia, miten tämä rahoitetaan.

1.3 Rahoitustarpeet ovat erityisen suuria alhaisemman tulotason maissa ja maissa, joissa tulotaso on taantunut viime vuosina. Kaikkiin jäsenvaltioihin kohdistuu jonkinasteisia rajoituksia, jotka johtuvat julkista taloutta ja velkatasoa koskevista EU:n säännöistä. Mahdollisuuksia rahoituksen kasvattamiseen voidaan luoda jäsenvaltioiden sisällä sekä erilaisten EU:n ohjelmien avulla.

1.4 Yksityisen sektorin investoinneista voi olla apua tietyillä aloilla, kuten digitaalisten osallistumismahdollisuuksien laajentamisessa, kun soveltuvat sääntelyedellytykset on luotu. Yksityisen sektorin investoinnit eivät kuitenkaan riitä, eikä niillä voida taata suojaa sosiaalisesti heikoimmassa asemassa olevien syrjäytymistä vastaan. Tämä suoja on tärkeä asia sosiaalisen pilarin yhteydessä.

Julkisten investointien lisäämistä jäsenvaltioissa voidaan helpottaa sosiaaliseen tavoitteeseen tähtäävään julkiseen investointitoimintaan sovellettavalla kultaisella säännöllä, joka mahdollistaa suuremman joustavuuden budjettisääntöjen noudattamisessa ⁽¹⁾, jotta Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteet voidaan saavuttaa.

1.5 Julkisten investointien lisäämisen tukena voidaan myös käyttää olemassa olevia EU:n välineitä, erityisesti Euroopan rakenne- ja investointirahastoja (ERI), jotka voidaan kohdentaa selkeämmin sosiaalisessa pilarissa asetettuihin tavoitteisiin. Myös Euroopan investointipankki voi tukea julkisia investointeja käyttämällä apuna Euroopan strategisten investointien rahastoa (ESIR), joka on viime vuosina mahdollistanut lainanannon pitämisen entisellä tasolla. Tähän tukeen tulisi lisätä nimenomaisesti sosiaaliseen pilariin liittyviä tavoitteita johdonmukaisesti sen toimeksiannon kanssa.

1.6 Jäsenvaltiot ja EU voivat saada lisäresursseja sosiaalisen pilarin rahoittamiseen asianmukaisella verotuspolitiikalla, johon sisältyy tehokas veropetosten, veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun torjunta. Lisärahoituksen tehokas käyttö edellyttää sosiaalisen pilarin toteuttamiseen tähtäävien toimintaohjelmien ja etenemissuunnitelmien noudattamista erottamattomana osana talouspolitiikan eurooppalaista ohjausjaksoa ja erityisesti kehitettäessä kansallisia uudistusohjelmia ja lähentymisohjelmia. EU:n tulisi tässä yhteydessä myös tutkia uusia mahdollisuuksia lisätä omia varojaan.

1.7 Sosiaalisen pilarin toteuttaminen edellyttää asiaankuuluvien sidosryhmien eli EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden, alue- ja paikallisviranomaisten sekä työmarkkinaosapuolten ja muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden aktiivista sitoutumista, vastuunottoa ja osallistumista kaikilla tasoilla.

2. Taustaa

2.1 EU:n neuvosto, Euroopan parlamentti ja Euroopan komissio hyväksyivät ja allekirjoittivat Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin 17. marraskuuta 2017. Sen avulla on tarkoitus vahvistaa sosiaalisia oikeuksia ja vaikuttaa myönteisellä tavalla ihmisten elämään lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Sosiaalisen pilarin onnistuminen edellyttää unionin, sen jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten yhteistä sitoutumista ja vastuuta.

2.2 Pilari on 27 jäsenvaltion päämiehen tunnustus tarpeesta puuttua taloudelliseen ja sosiaaliseen turvattomuuteen ensi tilassa ⁽²⁾. Syitä sosiaalisen pilarin kiireellisyyteen ovat heikko taloudellinen ja sosiaalinen tulostaso monissa maissa vuoden 2008 jälkeen, globalisaatioon liittyvät uudet mahdollisuudet ja uudet haasteet, ilmastonmuutos, laajamittainen muuttoliike, digitalisaatio ja väestön ikääntyminen, taloudellisten ja sosiaalisten tasojen eriytyminen EU:ssa finanssi- ja talouskriisin seurauksena sekä monissa maissa tapahtunut poliittinen kehitys, joka uhkaa Euroopan yhtenäisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Vasta valittu komission puheenjohtaja piti EU:n nostamista ”kolmen A:n luokitukseen” sosiaaliasioissa yhtä tärkeänä kuin talous- ja rahoitusasioissa puheessaan, jonka hän piti Euroopan parlamentille lokakuussa 2014 ⁽³⁾. Tällaiseen tavoitteeseen pääseminen edellyttää tietenkin vastuunottoa kaikilla tasoilla EU:ssa. Tavoitteeseen pääsemisen voidaan odottaa parantavan yhteenkuuluvuutta, poliittista ja yhteiskunnallista vakautta ja talouden suorituskykyä unohtamatta automaattisten vakauttajien tärkeyttä talouden häiriötilanteissa.

2.3 Kuten ETSK on todennut ⁽⁴⁾, sosiaalinen pilari on poliittinen aiejulistus, jonka toteuttamiseksi ei vielä ole selkeää etenemissuunnitelmaa. Siinä mielessä pilari on epätäydellinen, eikä uusia oikeuksia ja velvollisuuksia ole tunnustettu. Tilanteessa, jossa talous on vahva ja verotus oikeudenmukaista, tähän tarkoitukseen tulee osoittaa riittävät taloudelliset resurssit jäsenvaltioiden tasolla Euroopan unionin tuella. Tämä on ratkaiseva seikka sosiaalisen pilarin täytäntöönpanon kannalta.

⁽¹⁾ Kokemuksista opiksi: tiukkojen säästöpolitiikkojen välttäminen EU:ssa, kohta 1.6, ei vielä julkaistu; Euroalueen talouspolitiikka 2018, kohdat 1.8 ja 3.6, ei vielä julkaistu; EUVL C 327, 12.11.2013, s. 11; Vuotuinen kasvuselvytys 2018, kohta 1.4, ei vielä julkaistu; EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21

⁽²⁾ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, esite, s. 6 (ISBN 978-92-79-74092-3).

⁽³⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-1525_fi.htm

⁽⁴⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145

2.4 Euroopan komission on määrä esittää ehdotuksensa seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehikseksi toukokuussa 2018. On olennaisen tärkeää, että sosiaalinen pilari kuten myös YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ovat EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden ohjenuorana niiden valmistellessa EU:n seuraavaa pitkän aikavälin talousarviota, jota sovelletaan vuodesta 2020.

2.5 Sosiaalisen pilarin asianmukainen täytäntöönpano edellyttää tarvittavien poliittisten uudistusten tekemistä jäsenvaltioissa esimerkiksi mekanismien tarjoamiseksi sitä varten, että voidaan luoda laadukkaita työpaikkoja, kartuttaa osaamista ja varmistaa julkisten varojen käytön tehokkuus. Kuten aiemmissa lausunnoissa on todettu, ETSK kannattaa rakenneuudistuksia, joilla tuetaan sosiaalista ja taloudellista kehitystä: enemmän ja parempia työpaikkoja, kestävä kasvua, hallinnollista ja institutionaalista laatua sekä ympäristön kannalta kestävä kehitystä⁽⁵⁾. Uudistukset tulisi määrittää määrittäin johdonmukaisesti hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävien kansallisten uudistusohjelmien kanssa, ja niillä tulisi olla demokraattinen tuki, sen sijaan että sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin samaa lähestymistapaa⁽⁶⁾.

2.6 Sosiaalisen pilarin asianmukainen täytäntöönpano edellyttää myös käytettävissä olevien taloudellisten resurssien kasvattamista⁽⁷⁾. Sosiaalialalle suunnattujen EU:n menojen nykyinen osuus on vain keskimäärin 0,3 prosenttia kaikista EU:n julkisista sosiaalimenosta, joista valtaosa tulee jäsenvaltioiden talousarvioista⁽⁸⁾. Yhdistyneen kuningaskunnan lähtö EU:sta vaikuttaa merkittävästi EU:n talousarvioon. ETSK korostaa, että sosiaalipolitiikan täytäntöönpanoon on varattava riittävästi varoja. Komitea kannattaa Euroopan parlamentin vaatimusta nostaa EU:n menoille nykyisin asetettu 1 prosentin enimmäisraja 1,3 prosenttiin suhteessa bruttokansantuloon⁽⁹⁾ ja katsoo, että EU:n omien varojen kasvattaminen esimerkiksi korottamalla alv:tä olisi erityisen epäoikeudenmukainen ratkaisu sosiaalisesta näkökulmasta. ETSK korostaa myös tarvetta kohdentaa enemmän varoja koheesiopolitiikan tukemiseen sekä työtätekevän väestöosan ja kansalaisten tukemiseen yleensä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työntekijöiden osaamisen kartuttamiseen, sillä se auttaa vahvistamaan taloutta. ETSK on myös samaa mieltä siitä, ettei rahoituksen lisäys saa kohdistua vain turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan tai ulkorajojen valvontaan. Euroopan sosiaalirahasto on tärkeä lähentymistä edistävä tekijä, ja ETSK toistaa vetoomuksensa, ettei sitä supisteta, jotta tuleviin haasteisiin pystytään vastamaan EU:n seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa⁽¹⁰⁾.

2.7 Euroopan komission laatiman sosiaalisen pilarin esittelyn liitteenä on sosiaali-indikaattorien tulostaulu⁽¹¹⁾, jonka avulla on tarkoitus seurata edistymistä kohti tavoitteeksi asetettua oikeudenmukaisempaa Eurooppaa, jolla on vahvempi sosiaalinen ulottuvuus. Tulostaulua on kritisoitu tiettyjen indikaattorien valitsemisesta, vertailussa käytetyistä ajanjaksoista ja tietyissä tapauksissa siihen liittyvistä tulkinnoista⁽¹²⁾. ETSK on aiemmin vaatinut parantamaan sitä⁽¹³⁾.

2.8 Tietyissä tapauksissa on käytetty selkeästi epätarkoituksenmukaisia indikaattoreita. Tämä koskee esimerkiksi edistystä sukupuolten palkka- ja työllisyyserojen umpeenkuromisessa. Sekä miehet että naiset ovat kärsineet työajan lyhenemisestä, mutta suurempi vaikutus on kohdistunut miehiin, jolloin eron pienentyminen (tulostaulussa käytetty indikaattori) ei kerro tilanteen selkeästi parantumisesta. Lisäksi edistyksen tarkasteluajankasot vaihtelevat: välillä tarkastellaan vain yhtä vuotta, välillä pidempää ajanjaksoa, joka ulottuu vuonna 2008 alkanutta kriisiä edeltävään aikaan. Pidempi aikaväli soveltuu paremmin pidempikestoisten suuntausten kartoittamiseen. Indikaattoreita tulee lisäksi tulkita

⁽⁵⁾ Esimerkiksi liiketoimintaympäristön parantaminen, yritysten ja t&k-menojen rahoittaminen, yritysten, tuotantoalojen ja talousalueiden tuottavuuden lisääminen, laadukkaiden ja parempipalkkaisten työpaikkojen luonnin tukeminen ja samaan aikaan tilapäisten ja epävakaiden matalapalkkatöiden vähentäminen, työehtosopimusneuvottelujen vahvistaminen ja niihin osallistuvien työmarkkinaosapuolten riippumattomuuden lisääminen sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistaminen paikallis-, alue-, valtio- ja EU-tasolla, julkishallinnon uudistaminen sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen tehostamiseksi ja avoimuuden lisääminen, työntekijöiden koulutusjärjestelmien laadun parantaminen yhtäläisten mahdollisuuksien ja tuloksien mahdollistamiseksi kaikille yhteiskuntaryhmille.

⁽⁶⁾ Jäsenvaltioissa toteutettavien rakenneuudistusten tukeminen, kohta 3.9, ei vielä julkaistu.

⁽⁷⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145

⁽⁸⁾ Pohdinta-asiakirja EU:n sosiaalisesta ulottuvuudesta, s. 24.

⁽⁹⁾ Euroopan parlamentin 14. maaliskuuta 2018 hyväksymä päätöslauselma "Seuraava monivuotinen rahoituskehys: vuoden 2020 jälkeistä monivuotista rahoituskehystä koskevan parlamentin kannan valmistelu" (2017/2052(INI)), esittelijät Jan Olbrycht ja Isabelle Thomas, kohta 14.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145; EUVL C 81, 2.3.2018, s. 131

⁽¹¹⁾ <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/#>

⁽¹²⁾ Galgoczi, B. et al, "The Social Scoreboard Revisited", ETUI, 2017.

⁽¹³⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145

joustavasti ja mukauttaa ajan mittaan, hyödyntäen eri lähteistä, kuten Eurofoundilta, saatavaa jatkuvasti kehittyvää asiantuntemusta ja tietoa. Indikaattorien tarkistamisen ja ajantasaistamisen tulisi perustua avoimeen keskusteluun, johon osallistuvat työmarkkinaosapuolet ja muut kansalaisyhteiskunnan sidosryhmät.

2.9 Varaamista huolimatta tulostaulu antaa viitteitä siitä, kuinka suuri urakka edessä on, jos ilmoitetut tavoitteet aiotaan saavuttaa. Se osoittaa puutteita kaikissa jäsenvaltioissa ja huomattavia tasoeroja jäsenvaltioiden välillä, mikä voi johtaa sosiaalisen epätasa-arvon kasvuun. Kaikissa jäsenvaltioissa ei selvästikään ole saavutettu hyväksyttävää tulotasoa, elintasoa, sosiaaliturvaa, hyvinvointipalveluja, koulutustasoa ja digitaalisia osallistumismahdollisuuksia.

2.10 Työllisyys- ja työttömyysluvut osoittavat erojen suuruuden. Kreikan työllisyysaste oli 56 prosenttia, kun se Ruotsissa oli 81 prosenttia. Kreikan työttömyysaste oli 23 prosenttia, kun se oli Saksassa EU:n alin eli 4 prosenttia. Nämä tulostaulun luvut viittaavat siihen, että erot sosiaalisissa olosuhteissa eri puolilla EU:ta ovat huomattavat ja että toisissa maissa on paljon enemmän käyttämätöntä potentiaalia kuin toisissa.

2.11 Monet muutkin indikaattorit viittaavat samaan suuntaan. Esimerkiksi varhain koulunkäynnin keskeyttäneiden osuus on 20 prosenttia Espanjan 18–24-vuotiaista mutta alle 3 prosenttia Kroatiassa. Viimeksi mainittu luku antaa myös harhaanjohtavan käsityksen nuorten yleisestä tilanteesta: nuorisotyöttömyysindikaattori osoittaa, että Kroatiassa tilanne on yksi EU:n huonoimmista. Väestön köyhyysriskiaste taas on Bulgariassa 40 prosenttia, kun se on EU:ssa keskimäärin 23 prosenttia.

2.12 Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten ⁽¹⁴⁾ osuus 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä vaihtelee Italian 20 prosentista Alankomaiden alle 5 prosenttiin. Aktiivointitoimet (koulutus, työllistymiskannustimet ja vastaavat toimenpiteet) kattavat 54 prosenttia työtä hakevista Tanskassa mutta alle 3 prosenttia työtä hakevista Bulgariassa.

2.13 Kokopäiväisten lastenhoitopalvelujen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus vaihtelee Slovakian 1,1 prosentista Tanskan 77 prosenttiin. Vaille tarvittavaa sairaanhoitoa yleensä taloudellisten rajoitusten vuoksi jää ilmoitetusti yli 12 prosenttia väestöstä Virossa ja Kreikassa mutta hyvin pieni osuus Itävallassa.

2.14 Digitaaliset taidot puuttuvat koko EU:ssa 44 prosentilta väestöstä: osuus vaihtelee Bulgarian 74 prosentista Luxemburgin 14 prosenttiin.

2.15 Sosiaalisen pilarin toteuttaminen parantaisikin monien kansalaisten sosiaalisia ja työmarkkinaolosuhteita ja vahvistaisi näin myös EU:n taloudellista potentiaalia. Se merkitsisi ylöspäin tapahtuvaa lähentymistä niille maille, jotka tällä hetkellä ovat muista jäljessä. Osa indikaattoreista osoittaa, että viime vuosina on tapahtunut kehitystä, mutta kaikki eivät, ja suuria puutteita on joka tapauksessa edelleen.

2.16 Sosiaalisen pilarin toteuttaminen on valtava haaste, joka edellyttää sitoutumista jäsenvaltioilta ja tukea Euroopan unionilta. Se edellyttää myös työmarkkinaosapuolten täysipainoista osallistumista ja niiden yhteisen toiminnan, erityisesti työehtosopimusten tekemisen ja kattavuuden parantamisen, tukemista ja edistämistä ennen kaikkea työsuhdeturvan, työn laadun, palkkaehtojen sekä työterveyden ja -turvallisuuden aloilla. Lisäksi kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat kokemustensa ja ongelmien tuntemuksensa ansiosta tuoda merkittävän panoksen tähän työhön. Myös yksityiset yritykset voivat näytellä tärkeää roolia julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuusjärjestelyjen kautta sekä investoimalla osaamisen kehittämiseen ja pätevytymiseen yrityksissä.

3. Toiminta-alat

3.1 Seuraavat täytäntöönpanovaiheet voivat käsittää uusia lainsäädäntötoimenpiteitä ja muita toimenpiteitä, kunhan samalla varmistetaan, että aiemmin päätetyt toimintalinjaukset on pantu jäsenvaltioissa täytäntöön. Niissä voidaan hyödyntää talouspolitiikan eurooppalaista ohjausjaksoa ja prosessin yhteydessä annettavia maakohtaisia suosituksia ⁽¹⁵⁾. Työmarkkinaosapuolten osallistuminen kaikilla tasoilla on ratkaisevan tärkeää näiden aloitteiden täytäntöönpanon onnistumiseksi.

⁽¹⁴⁾ NEET: *not in education, employment or training*.

⁽¹⁵⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145

3.2 Vuosien 2015 ja 2016 maakohtaisissa suosituksissa käsiteltiin sosiaaliseen pilariin kuuluvia aiheita eli muun muassa eläkkeitä, julkisia palveluja, sosiaalipalveluja, terveydenhuoltoa, lastenhoitoa, asumista, osaamisen kartuttamista, aktiivista työmarkkinapolitiikkaa ja koulutusta.

3.3 Jotta tällaisilla suosituksilla olisi merkitystä, niiden tulee kuitenkin perustua siihen oletukseen, että tarvittava rahoitus on saatavilla. EU voi vaikuttaa tilanteeseen myönteisesti erilaisten ohjelmien avulla ja soveltamalla joustavasti sääntöjä, jotka koskevat jäsenvaltioiden julkista taloutta ja velan tasoa.

3.4 Investointi- ja rahoituskysymykset nousevat monilla tavoilla esiin sosiaalisen pilarin kattamilla aloilla. Sosiaali-indikaattorien tulostaulu auttaa myös osoittamaan investointien tarpeen tietyillä aloilla kaikissa ja erityisesti alemman tulotason jäsenvaltioissa. Sosiaalisen pilarin rahoittaminen onkin sidoksissa makrotalouspolitiikkaan, talouden ohjausta koskevan politiikan suuntaamiseen kohti sosiaalista lähentymistä eikä sosiaalista eriytymistä, keskusteluun euroalueen hallinnoinnista sekä toimintapolitiikkoihin, joilla edistetään investointeja yleensäkin ja erityisesti sosiaalisia investointeja.

3.5 ETSK on jo tuonut esiin hyvin suunniteltujen, tehokkaiden ja vaikuttavien tulevaisuuteen suuntautuvien sosiaalisten investointien monia myönteisiä vaikutuksia ja vaatinut – mikä on Euroopan komission sosiaalialan investointipaketissa hyväksytyt –, ettei niitä pidetä kustannuksena vaan investointina Euroopan kasvu- ja työllisyyspotentiaaliin. ETSK on pitänyt valitettavana, ettei näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ole tehty enempää. Sosiaalisista investoinneista saadaan ajan mittaan taloudellista ja sosiaalista tuottoa, joka näkyy parempina työllisyysnäkyminä ja työtuloina, terveyden parantumisena, työttömyyden vähentymisenä, parempana koulutustasona, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentymisenä jne. Ne myös kohentavat yksittäisten ihmisten vaurautta ja hyvinvointia sekä tukevat taloutta osaavamman työvoiman sekä paremman tuottavuuden ja työllisyysasteen kautta. Tällaiset, etenkin kestävä kasvua vauhdittavat investoinnit auttavat niin ikään täydentämään ihmisten osaamista ja ammattipätevyyttä, parantamaan heidän mahdollisuuksiaan yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla ja piristämään taloutta, jotta EU selviää kriisistä aiempaa vahvempana. Lisäksi ne varmistaisivat julkisten varojen tuloksekkaamman ja tehokkaamman käytön ja johtaisivat budjettisäästöihin keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä⁽¹⁶⁾. ETSK on myös painottanut sosiaalialan toiminnan ja investointien laiminlyöminen pitkän aikavälin kustannuksia. Lisäksi ETSK on tässä yhteydessä korostanut, miten tärkeää on investoida vakaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, sillä ne toimivat myös automaattisina vakauttajina⁽¹⁷⁾.

3.6 Sosiaalisessa pilarissa lueteltuja aihealueita, joihin ei voida puuttua lisäämättä investointeja tai juoksevia menoja, ovat oikeus laadukkaaseen ja osallistavaan yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen, tuki työpaikan etsimiseen, sukupuolten tasa-arvon parantaminen ja sukupuolten palkkaeron kaventaminen, työssäkäyvien köyhyyden estäminen, pääsy hoitopalvelujen piiriin, kohtuuhintainen varhaiskasvatus, riittävä sosiaalinen suojelu, riittävät työttömyysetuudet, riittävän tulotason tarjoava eläke, ihmisarvoinen elämä vanhuksille, kohtuuhintainen ehkäisevä, hoitava ja laadukas terveydenhuolto, kohtuuhintaiset ja laadukkaat pitkäaikaishoitopalvelut, sosiaalinen asuntotarjonta tai laadukas asumisapu sekä vesihuolto-, puhtaanapito-, energia-, liikenne- ja rahoituspalvelujen ja digitaalisten yhteyksien saanti.

3.7 EU:n tärkeimmät taloudellisen ja sosiaalisen kasvun rahoituslähteet ovat Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI), nuorisotyöllisyysaloite, kilpailukykyohjelmat ja Euroopan strategisten investointien rahasto (ESIR). Investointeja voidaan tehdä myös jäsenvaltioiden omista talousarvioista sekä yksityisistä lähteistä.

3.8 Euroopan rakenne- ja investointirahastot muodostavat tärkeimmän rahoituslähteen, johon sovelletaan monimutkaisia investointien valvonta- ja arviointiprosesseja. ETSK on aiemmassa lausunnossaan todennut niiden olevan keino lisätä reaalityövä suuntautuvia investointeja. Niiden ansiosta julkisen sektorin investoinnit alemman tulotason maissa ovat lisääntyneet, mutta tämä ei ole riittänyt korvaamaan muista lähteistä saatavien investointien supistumista tai saamaan aikaan taloudellisten ja sosiaalisten tasojen nopeaa lähentymistä. On tärkeää varmistaa, että näitä rahastoja vahvistetaan ja kasvatetaan sosiaalisen pilarin toteuttamispyrkimysten tukemiseksi. ETSK toistaa kannattavansa ERI-rahastoihin sovellettavien asetusten tarkistamista ja niiden panoksen tehokkuuden ja vaikuttavuuden arvioinnin parantamista⁽¹⁸⁾.

3.9 On mahdollista varmistaa, että investointi on kohdennettu sosiaalisen pilarin tavoitteiden mukaisesti sekä toteutettavan toiminnan että asetettujen ehtojen näkökulmasta, jotta taataan oikeudenmukaiset työllistämiskäytännöt ja tuki muutoin syrjäytyneille ryhmille.

⁽¹⁶⁾ EUVL C 125, 21.4.2017, s. 10

⁽¹⁷⁾ EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21

⁽¹⁸⁾ EUVL C 303, 19.8.2016, s. 94

3.10 ESIR myöntää takuun Euroopan investointipankille, jotta tämä voi ylläpitää lainatasoja, joita muuten olisi jouduttu laskemaan. Sen avulla niin kuin EIP:n hankkeilla yleensäkin voidaan tukea sosiaalisen pilarin kanssa yhteensopivia hankkeita. Tietyissä tapauksissa näin tehdään (tuki muutamille hankkeille sosiaalisen yrittäjyyden ja terveys- ja sosiaalihuollon aloilla). Painotus on kohdistunut tyypillisempiin kaupallisiin hankkeisiin, joissa sosiaaliset hyödyt ovat pikemminkin sivutuote kuin tavoite.

3.11 ETSK on kehottanut vahvistamaan ESIR-rahaston sosiaalista ulottuvuutta hyödyntämällä rahastoa esimerkiksi yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla osaamisen ja elinikäisen oppimisen edistämässä ja luovien ja kulttuurialojen, terveydenhuoltoon ja lääketieteeseen liittyvien innovaatioiden sekä sosiaalipalveluiden, sosiaalisen asuntotarjonnan, lastenhoidon ja matkailu- ja ympäristönsuojeluinfrakstruktuurin kehittämisessä. Euroopan investointiohjelmassa olisi selkeästi tuettava COP21-kokouksen sitoumuksia ⁽¹⁹⁾.

3.12 Painoarvoa ei juuri aseteta myöskään arvioinnille ja valvonnalle, joka kohdistuu työllistymisehtoja tai muita heikommassa asemassa olevien ryhmien osallisuutta käsitteleviin hankkeisiin tai fyysiseen sosiaalipalveluinfrakstruktuuriin kohdistuviin investointeihin.

3.13 Alkuperäisenä sitoumuksena oli välttää maantieteellisten näkökohtien huomioon ottaminen ESIR-rahaston varoja jaettaessa, ja osa alemman tulotason maista saakin hyvin vähän rahoitusta huolimatta todistetusti suurista tarpeista. Tarkoituksenmukaisilla sääntömuutoksilla voidaan varmistaa, että toisessa toimintavaiheessa etusijalle asetetaan vähemmän kehittyneet maat.

3.14 Sosiaalisen pilarin täytäntöönpanon rahoittaminen riippuu suuresti myös jäsenvaltioiden tasolla käytettävissä olevista varoista. Siihen tarvitaan rahoitusta valtioiden talousarvioista investointeja varten sekä juoksevien kustannusten kattamiseksi tulevina vuosina. EU:n asettamat julkista taloutta ja velkaa koskevat säännöt saattava rajoittaa tätä ⁽²⁰⁾. Kuten ETSK on toistuvasti vaatinut ⁽²¹⁾, huomioon olisi otettava tavat lisätä sääntöjen sallimaa joustavuutta esimerkiksi ottamalla käyttöön nk. kultainen sääntö, jonka nojalla on mahdollista tehdä sosiaaliseen tavoitteeseen tähtäviä julkisia investointeja sosiaalisen pilarin päämäärien saavuttamiseksi esimerkiksi parantamalla tulotasoa, tiivistämällä sosiaalista yhteenkuuluvuutta tai estämällä sellaisten muutoin heikommassa asemassa olevien ryhmien syrjäytyminen, jotka eivät muuten voi osallistua täysipainoisesti yhteiskuntaelämään, kun samalla saadaan aikaan kestävää talouskasvua.

3.15 Myös yritysten yhteiskuntavastuulla on suuri merkitys sosiaalisten tavoitteiden rahoittamisessa. Yksityiset investoinnit eivät yksin riitä sosiaalisen pilarin tavoitteiden saavuttamiseen, mutta yksityisille investoinneille tulisi olla paikkansa julkisen vastuun täydentäjinä monilla asiaankuuluvilla aloilla (esimerkiksi työllisyysalalla digitaalisten taitojen ja sosiaalihuollon parantamisessa) etenkin silloin, kun tarjolla on asianmukainen sääntelykehys ja rahoitustukea julkisista lähteistä, kuten Euroopan rakenne- ja investointirahastoista tai EIP:stä.

3.16 Sosiaalisen pilarin toteuttamiseen tarvittavien taloudellisten resurssien tarve olisi tunnustettava ja siihen olisi varauduttava. Tarkoitukseen soveltuvia institutionaalisia toimintakehityksiä on jo olemassa. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI) ja ESIR-rahaston toimintaehtoja olisi täsmennettävä niin, että niissä viitataan suoraan sosiaaliseen pilariin, ja pilarin tavoitteisiin pyrkimisestä aiheutuvien kustannusten sisällyttäminen EU:n talousarvioon ja jäsenvaltioiden talousarvioihin tulisi sallia.

3.17 Euroopan komission toteuttamia (niin monikansallisiin yrityksiin kuin yksityishenkilöihinkin kohdistuvia) toimenpiteitä verotuksen oikeudenmukaisuuden parantamiseksi ja sitä kautta veropetosten, veroparatiisien ja aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi ja jäsenvaltioiden välisen epäreilun verokilpailun vähentämiseksi ⁽²²⁾ tulisi tehostaa ⁽²³⁾. Sama koskee myös toimenpiteitä EU:n budjettivaroihin kohdistuvien väärinkäytösten ja petosten torjumiseksi. Etsittäessä uusia verotulojen lähteitä sosiaalisen pilarin rahoittamiseksi noudattaen täysin toissijaisuusperiaatetta olisi suotavaa edistää sellaista verotusta, jossa otetaan huomioon kaikkien osapuolten maksuvalmiudet ja kunnioitetaan samalla kestäväen taloudellisen kasvun kannustimia.

⁽¹⁹⁾ EUVL C 75, 10.3.2017, s. 57

⁽²⁰⁾ EUVL C 177, 18.5.2016, s. 35

⁽²¹⁾ Kokemuksista opiksi: tiukkojen säästöpolitiikkojen välttäminen EU:ssa, kohta 1.6, ei vielä julkaistu; Euroalueen talouspolitiikka 2018, kohdat 1.8 ja 3.6, ei vielä julkaistu; EUVL C 327, 12.11.2013, s. 11; Vuotuinen kasvuseelvitys 2018, kohta 1.4, ei vielä julkaistu; EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21

⁽²²⁾ OJ C 81, 2.3.2018, s. 131

⁽²³⁾ Vuotuinen kasvuseelvitys 2018, kohta 3.3.4, ei vielä julkaistu.

3.18 EU:n talousarvion rahoittamiskysymyksessä ETSK yhtyy omia varoja käsittelevän korkean tason työryhmän raportissaan Future financing of the EU esittämään analyysiin, jonka mukaan EU:n talousarvion pääpainon on oltava riippumattomilla, avoimilla ja tasapuolisilla omilla varoilla⁽²⁴⁾. Lisäksi ETSK katsoo, että talousarvion määrärahoja tulisi korottaa.

Bryssel 19. huhtikuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER*

⁽²⁴⁾ OJ C 81, 2.3.2018, s. 131